Několik poznámek k uplatnění neslyšících pedagogů v procesu bilingvální výchovy a vzdělávání neslyšících žáků

Znakový jazyk je prvním jazykem neslyšícího dítěte. K tomu, aby se jej naučilo, potřebuje vhodnou přirozenou jazykovou interakci s okolím. Neslyšící dítě potřebuje kontakt s neslyšícími dospělými a také s ostatními neslyšícími dětmi.

Pracovní program, Northern Council of the Deaf, 1987 (Gregory, Hartley 1991)

Již několik let probíhají diskuse nad možnostmi přijetí bilingválního výchovně-vzdělávacího modelu na našich speciálních školách pro sluchově postižené. ***Bilingvismem neslyšících se rozumí znalost a používání znakového***

jazyka a jazyka majoritní společnosti země, v níž neslyšící žijí (Jabůrek 1998).

Bilingválně vzdělávaný český neslyšící by měl:

- komunikovat v českém znakovém jazyce,
- číst s porozuměním texty v českém jazyce,
- být schopen písemně se vyjadřovat v českém jazyce.

Zavádění nových přístupů do stávajícího systému s sebou přináší mnoho změn. Jednou z nezbytně nutných podmínek pro přijetí *bilingválního* (a s ním neoddělitelně spjatého *bikulturního*) modelu výchovy a vzdělávání neslyšících dětí je zajištění pedagogického personálu se znalostí českého znakového jazyka. Jak potvrzují zkušenosti zahraničních odborníků, **bilingvální výchovně-vzdělávací přístup nelze uplatnit bez zapojení kvalifikovaných neslyšících pedagogů.**

Na školách s bilingválním přístupem v zahraničí se přiklánějí ke kooperativnímu stylu vyučování, jehož cílem je u neslyšících dětí vzbudit zájem o jazyk, úctu k němu. Jako vzor má sloužit také rovnocenný vztah mezi neslyšícími a slyšícími pedagogy. Tam, kde slyšící pedagog respektuje znakový jazyk jako plnohodnotný a souhlasí se vzájemnou spoluprací, již zaznamenali pozitivní přínos přítomnosti neslyšícího pedagoga:

- **Neslyšící pedagog ovládající znakový jazyk je nejlepším jazykovým vzorem.** Zejména prelingválně neslyšící druhé a další generace užívají znakový jazyk na takové úrovni, jaké slyšící pedagog, jehož mateřským jazykem není znakový jazyk, nemůže prakticky dosáhnout.

- Pokud **neslyšící pedagog** dokáže komunikovat ve znakovém jazyce a v psané podobě jazyka majoritní společnosti, **je vzorem bilingvální osoby**.

- **U dětí je setkáním s neslyšícím pedagogem posilováno vědomí příslušnosti ke kulturní a jazykové minoritě Neslyšících**; jeho prostřednictvím mohou svou kulturu lépe poznat.

- **Neslyšící pedagog má pozitivní vliv na socializaci dětí.** Dochází tak k sociálně-kulturní identifikaci, k podpoře sebedůvěry a sebeúcty žáků.

- **Neslyšící pedagog se může pro své neslyšící žáky stát vhodným vzorem chování a rovnocenných partnerských vztahů ke slyšícím.**

- **Na základě bohatých osobních zkušeností pomáhá neslyšící pedagog neslyšícím dětem lépe se orientovat v životních situacích souvisejících se sluchovým deficitem.**

· **Neslyšící pedagog může usnadnit slyšícímu kolegovi jednání s neslyšícími rodiči.**

Jednou z cest, jakou mohou školy zajistit prostředí k optimálnímu komunikačnímu rozvoji neslyšících dětí, je tým složený z neslyšícího a slyšícího učitele v každé třídě. Toto uspořádání neumožňuje pouze setkávání dětí s přirozenými uživateli znakového jazyka, ale zároveň může demonstrovat produktivní spolupráci mezi slyšícími a neslyšícími lidmi, kteří respektují jeden druhého a své kompetence. Kromě toho tak učitelé sami získají příležitost vzájemně se učit o svých jazycích a kulturách (Erting 1998).

Pavlína Chvátalová

Literatura

ERTING, C. J. Acquiring linguistic and social identity: interactions of deaf children with a hearing teacher and a deaf adult. In Strong, M. *Learning and Deafness*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
GREGORY, S., HARTLEY, G. M. *Constructing Deafness*. London: Casell, 1991.
JABŮREK, J. *Bilingvální vzdělávání neslyšících*. Praha: SEPTIMA, 1998.
KYLE, J. *Sign and School: Using Signs in Deaf Children´s Development*. Avon: Multilingual Matters Ltd., 1987.